

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Reedel, 31. detsembril 1971

Nr. 103 (3688)

13. aastakäik

HÄGERSTENIS MÖRVATI 59-a.EESTLANE

Just enne pühi, neljapäeval, 23. detsembril leiti Hägerstenis, Borrvägenil nr. 8 asuvas kinnisvaras asuvas korteris mõrvatuna 59-aastane eestlane Joh. Keskküla, kes alles jõulu eel oli vabanenud vanglast, kus ta viibis viimased 9 aastat, kandes temale a. 1962 määratud 11-aastast vanglakaristust ühe eesti meremehe pussiga surmamise eest viinavõtmisel tekkinud tülls. Keskküla surma olid põhjustanud revolvrükkid.

Mõrv avastati, kuna köitruuga lahkuv mõrv oli jätnud ukse paokile. Kui üks sama maja elanikke seda hommikul märkas ja leidis, et õhtul koju tulles töötis ukse ikka veel oli paokile, läks ta sisse ja nägi laipa voodil.

Nagu politsei selgitas, olid maja teised elanikud kolmapäeva õhtul kella 21.30 paigu kaht paiku kuulnud, misjärele nagu keegi oleks välja tormanud. Nähtavasti toimuski mõrv just sel ajal.

Kohtuarstlikul uurimisel selgus, et mõrvatut pihta on suunatud kaks lastiku. Sealjuures jäi mulje, et esimene lask oli nagu juhuslik relva "lahtiminek", see oli tavanud rinda, kuna teine lask oli ilmselt suunatud tapmiseks, olles läbistanud otsesise. Padruneid ei leitud, millest võib järeldada, et tarvitati relva, mis kesti välja ei viska.

Eestlane oli vanglast jõuluks koju tulnud ning võtnud ühenduse kahe vana tuttava, kellega ta pidi koh-

Nagu selgub on ta aga vanglas Järg. lkk. 7

Rahvaloend 1970: Rootsis 18.513 Eestis sündinut

Nagu selgub 1970 aasta rootsi rahvaloendi andmetest, oli 1. novembril 1970 Rootsis 18.513 Eestis sündinud elaniku, kellest 93 protsenti, s.o. 17.211 isikut, on Rootsi riikkondsed. Sellest arvust puuduvad muidugi need eestlased, kes on sündinud väljaspool Eestist, nende hulgas ka kogu eesti rahvusgrupp sündinud Rootsis.

Stugupoold jagunevad selle 18.513 hulgas järgmiselt: neist on 9.333 meest ja 9.180 naist.

Eeskirjade kohaselt registreeritakse Eesti sünnaamaana ka neile, kes on sündinud Eesti territooriumil enne selle maa iseseisvumist. Eestis sündinute hulgas on ka eestirootslasi kuna eestlased, kes on sündinud Venemaal või mujal väljaspool Eestit ei ole selles arvus.

Venemaal ja mujal sündinud eestlased arv peaks umbkaudu vastama

Eestis sündinud naulaste arvule. Eestis sündinute arv peaks seega üldjoontes näitama ka eestlaste arvu Rootsis, millele muidugi lisanduvad Rootsis sündinud lapsed.

1960. a. rahvaloenduse ajal oli Eestis sündinud isikuid Rootsis 20 384. Kümne aasta jooksul on arv seega vähenenud 3173 isiku võrra. Arvestades Eestis sündinute vanusejaotust ja normaalsest arvust on tõenäolikk, et möödunud kümne aasta jooksul on Rootsis surnud umbes 3500 Eestis

sündinud isikut.

Eestis sündinute arv on aga ilmselt vahepeal kasvanud umbes 350 isiku võrra sisserrännu teel, kellest enamik peaks olema Eestist omaste juurde tulnud vanemad inimesed.

Helsingborgi-eestlane:

"Ma ei tea, miks mind kinni peeti"

"Ma ei teagi miks mind kinni peeti," on see helsingborgi eestlane, kes okup. Eestist välja pääses pärast kaks aastat kestnud "külastust", jutustanud rootsi ajakirjale "Lektur", kus ta on jäänud anonüümseks kasutatavaks vaid nimetähiti J.K.

Nagu selgub, sõitis ta Eestisse Helsingist ühenduselaeval "Tallinna" pardal. Kavatsus oli peatuda Eestis vaid lühemat aega, mispärast tal erilist pagasit kaasas polnud. Taskus olid tal Rootsi ja vana Eesti pass. Passikontrollis võeti rootsi pass ära, mispeale ta läks koos teiste reisijatega maale ja otsis ühes oma venna, keda ta polnud 25 e. näinud.

Kui ta siis mõne päeva pärast läks turistid büroosse, et teatada oma soovist tagasi sõita ja kohta reserveerida, küsiti ametniku poolt legitimatsiooni. Mees ütelnud, et

pass on teie käes, aga mul on üks vana dokument, mis tõendab, key ma olen ja näidanud Eesti passi, mis nüüd osakorda võetud ära.

Käsi tagasi tulla. Kuid järgmisel päeval ei saanud ta jälle mingit vastust. Nii möödusid kuud ja aasta. Reisikassa kuivas kokku. Tuli südameatakk ja mees paigutati haiglasse.

Pärast tervenemist ja haiglast välj kirjutamist saatis ta kirja Rahvusvahelisele Punasele Ristile ning Moskvasse Rootsi saatkonnale. Mingit märki ei ilmnenu, et need oleksid kohale jõudnud.

Ta saatis uue kirja Rootsi saatkonnale, millele septembris 1971 saabus vastus, kus teid, et kui ta laeval "Tallinn" sõidab Helsingisse, siis ootab teda kail Rootsi konsul uue Rootsi passiga.

"Lahkudes ei julgenud ma küsida, miks mind vastu tahtmist kaks aastat kinni peeti, kuigi ma Tallinna õli saanud turistiviisumiga" ütles mees, kellele Helsingis töepoolest tulnud vastu konsul von Essen. Koju Helsingborgi jõudmisel tuli mehel asuda uuesti haiglasse uue sündimataki tõttu.

Lektur ütles, et toimetus on välisministeeriumilt püüdnud küsida, mis oli selle kinnihoidmise taga, kuid ei ole saanud vastust.

Imar Külvet, pildistatud tema Tokio-reisil.

I. Külvet Ameerika Hälde

TORONTO (EPL) — Toimetaja ja dramakirjanik Imar Külvet alustab 3. jaanuarist peale tööd Washingtonis Ameerika Hälde eestis saadete toimetuses. Ettevalmistused tema asumiseks Torontost USA-sse olid juba pikemat aega külgis ja teostuvad seega nüüd.

Kuna Toronto ajaleht "Vaba Eestlane" kaotab ühe oma toimetajaist, siis on uueks toimetajaks kaks korda nädalas ilmuvale ajalehele kutsutud ajakirjanik Valli Voitk, kes koostama töötab Vaba Maa kontserni ajalehtede juures ja paguluses on olnud nii Rootsis kui Kanadas eesti ajalehtede kaastööliseks eriti kultuuri sektoris. Ta on abielus ajakirjaniku ja kunstniku Evald J. Voitkiga.

Hiumaa-raamatu väljaandmisega seotud olnud eestlasi Toronto hiidlaste päeval äsja ilmunud raamatuga, millise trükk kiirelt on läbi müüdnud.

400 hiidlast Hiiu-raamatu päeval Kanadas

TORONTO (EPL) — Suurimaks hiidlaste kokkutulekuks, mis seni on toimunud vabas maailmas, kujunes 5. detsembril Toronto's uus Tartu-kolledži ruumides korraldatud üritus "Hiiu-raamatu", s.t. Eskilstonas eluneva Hiiu poeeti Elmar Vrageri poolt koostatud teose "Hiumaa ja hiidlased" ilmumise puhul. Kogunes nimelt 400 hiidlast.

Enne Hiumaa Raamatu Päeva algust oli kohalolejail võimalus tutvuda rikkaliku ja mitmekülgse hiiu käsitööde näitusega, mis võttis enesega la suure saalis terve seina ja kummekond laupinda.

Torontos elunevate hiidlaste poolt oli esitatud mitmesuguseid Hiiu-maal või võõrsil valmistatud tutvustid, alustades kinnaste, linikute ja lõpetades suurte värvade, tekid ja rah varietetega.

Raamatu Päeva avas toimikonna nimel hiidlaste nooremase generatsiooni kuuluv Laas Leivat, tervitades kõiki kokkutulnuid — kaashiidlasti ja nendega kaasa tulnud mandrirahvast.

Kuna hiidlaste kokkutulek toimus seises Elmar Vrageri enam kui 300-leheküljelise raamatu "Hiumaa ja hiidlased" ilmumisega, siis algas piduliku sündmuse ettekandeline osa Tartu College'i presidendid ja ehitaja arhitekt Elmar Tampõllu pikema sõnavõttega, milles kõneleja tutvustas Rootsis elunevat raamatut autorit. Kuigi toimikonna poolt paluti E. Vrageri oma raamatu ilmumise puhul auklalisena Torontosse sõita, ei osutunud see võimalikuks terviselekk põhjustel. E. Tampõld meenutas oma pikemas ettekandes noorusmälestusi ja kokkupuuteid E. Vrageri kodusaarel. Juba 1938. a. sai E. Vrageri hiidlaste keskel üldtuntuks oma esimese luuletuskoguga "Valged rannad." Pärast teise luuletuskogu "Tus-

vad rannad" ilmumist 1951. a. Torontos, asus E. Vrageri Hiiu-maasse puutuvaid materjale koguma ning aastakümneid kestnud tööviljana on nüüd ta suurim teos Torontos ilmunud ja kummekond laupinda.

"Tallinn LINE pankrotis

Kevadel Stockholmis tugeva reklaamiga käiku lastud uus loevandusettevõtte "Tallinn-Line", mille, nagu nimi ütleb, pidi alustama turismiliiklust Stockholm ja Tallinna vahel, on nüüd läinud hängema.

Viimastes konkursiteadetes on pankrotti läinud ettevõtet hulgas leida "AB Tallinn-Line Maxi Tours likvidatsioon, endise nimega Maxi Resor AB". Pankrott järgnes ilmselt Tallinnareiside ärajäämisele — venelased nähtavasti kõhlesid. Poolast renditud endine lamedapõhjaline jõealav kaetavas Ahvenmaa ja ka Gdynia liinidel turismiliiklusega, kuid reavutamata edu. Ka karil jõudis leev ära käia.

TAGASI VAADATES

Aasta 1971 on möödunud. See on nagu raamat, mis möödunud aastavahetusel kätte võeti, teadmata, mis on ta sisu, kuid nüüd on läbi loetud ja intriig teada. Meie eestlastele, ei ole see aasta toonud lootuste täitmisel ega suurenenimisest ka möödunud aastal triumfeeris korduvat võiguld, ilma, et keegi oleks vahele astunud. Kui suured ja kui kiired võivad maailmas tänapäevalgi muudatused olla, näitas äärmekalt jõulüks lõppenud Pakistani-India sõda, kus vaevalt kahe nädalaga üks UNO liikmesriik teise poolt poolitati ja ümbermoodustati vähemalt nimeliselt iseseisvaks riigiks. Selle sõjaga oli kinni nauditatud see, mida teadlased juba ammu: UNO ei ole enam see rahvusvaheline "politiseeritud", kes on suuteline energiliselt konfliktidele vahele astuma ja rahu looma koos õiglusega, temast on säilinud vaid propagandaforum. Arusaadavalt ei ole see tõsiselt kuigi loostandev tulevikku poole vaadates. Eriti väikestel riikidel. Mis puutub N. Liitu poliitika Pakistani-India konfliktis, siis on olukord selles mõttes kontroversiaalne, et siin venelased teostasid sõda musulmaniide vastu, samal ajal kui nad Lähis-Idas suure energiaiga mängivad "islami kaitsja" rolli. Olukord, mis võibolla araablastele valgustab nende "šõbra" kahepaiksust ja imperialistlikke huue.

suurkohtamise taustal tuua tugevnevad ühistunnet, selgemaid ühiseliste sihte ja tugevamat teadvust oma eestlasekohustes.

Sel aastal oli ka Rootsi-eestlastel kaaks pööripäeva. Üks neist puudust aasta alguses eestlaste omavahelist sidet tihedalt ilmutava ajakirjanduse kaudu — igapäevane ajaleht oli Rootsis ajakirjandusele tekkinud rasketes oludes sunnitud muutuma kaaks kord nädalas ilmuvaks Eesti Päevaleheks. Ka siin näitavad eestlased kogunenist ning kindlustasid oma hääle ja sideme eesakiskemise. Teine pöördeline sündmus oli lahkurine vanast Eesti Majast Stockholmis ning asumine uude, milline valmis just aastavahetuseks. Kuigi vahepeal tekkinud "auk" pidurdas seltskonnategevust, siis võib vaid konstateerida, et uued ruumid olid väärt ootamist. Need annavad meie seltskondlikule ja kultuurilisele elule ja tegevusele märksa avaramat perspektiivi. Selle pärast soovime eestlasi rahvuslikule elule uueks aastaks uut elevust, kaasmaalastele õnne isikliku elus ja rahvuslike eesmärkide lähenemist ja täneme koostöö, kes on selle aasta jooksul luugetatena, kaastöölistena ja luude sõpradena aidanud kaasa Eesti Päevalehele tema missiooni jätkamisel. Head uut aastat!

KLA

"Nad ei tea"

Teadvus Rootsis Hitleri-Stalini paktist ja selle salaklauslist, mis oltselt puudutasid selle maa lähi- ja naabrust (Soome, Eesti, Läti, Leedu ja Poola), on teatavasti üldiselt märk. Massimeediumid ei ole midagi ära teinud selle hälvivare ajaloole fakti tutvustamiseks, sest üks pakti pooltest on vägevam kui kunagi varem ja — endiselt kardetav naaber.

Tage Erlander, nüüd pensioneeritud peaminister, värbib tsiteerimist (sõnavõtt Aftonbladetis 18. nov. 1971):

"Ma olen nii kahetsestuga avastanud, et noortel inimestel ei ole aumugi, et Stalin ja Hitler teineteisega a. 1939 sõlmisid pakti. Pakti, mis vallandas maailmasõja.

Kuidas õieti on asjad ajaloo õpetamisega meie koolides?"

Loodame, et seda murelikku küsimust, mida ka EPL on korduvalt esitanud, on lugenud ka Erlanderi endine abiline, haridusminister Carlsson.

Leedulased avaldavad dokumente

LONDON (EH) — Leedulaste keskorganisaatsiooni VLKAS-el on kavas avaldada inglise keeles kuni kunišad Ribbentrop-Molotovi pakti dokumentid, et sellega Kremli ja natsidega Berliini rahvaste ja maade vallutuste kavasad tutvustada maailma rahvastele.

Kuigi üks "partner" ammu on likvideeritud ja maamunalt kadunud, jääb tema. Krem, oma mõtteosalise teed. Raamat tuleb 400 lk. suuruses.

Peale selle on leedulastel kavas Leedus 1940 ja 1941 Kremli korralduste toimumud genotsiidi kohta üksikasjalike andmetega eriraamat avaldamine, milleks eelõõd lõpetatud. Raamat ilmuks esialgselt leedu keeles.

VÄLISKOMMENTAAR BALTITRAGÖÖDIA

Ingliskeelne kuukiri Central Europe Journal, mis ilmub Bonnias kirjastuse Atlantic Forum väljaandel, avaldas 1971 septembri-oktoobri kaksiknumbris pikema artikli pealkirjaga "Balti tragöödia". Artikli autoriks on Erik Thomson, juhtiv tegelane paljudes Balti ühingutes, kes on avaldanud enam kui kolmkümmend publikatsioonid peamiselt oma kodumaal Eesti kohta. Sellele tähelepanu juhtides märgib kirjastus omalt poolt, et Erik Thomson rohkem kui keegi teine kvalifitseeritud kirjeldaja Balti rahvaste ühendamist sajanidist saadik on kannatanud oma maade laestamise ja inimeste deporteerimise ajalooalust tagasivaadet jutustab autor: Leedu, Eesti ja Läti esimesest iseseisvuse deklaratsioonist 1918 ja sellele järgnenud vahetusest, mille tulemusena Lenini Venemaa tunnistas Balti riikide iseseisvust. Kuid peatselt ilmes siiski, et Nõukogud ei pidanud oma töötust. Ribbentrop-Molotovi pakt 1939 andis surmasuudluse Balti vabadusele ja tõeline tragöödia algas, kui Hitler alustas baltisakslaste ümberasustamist.

EI OLE KÄBINI KOMPETENTSI

NEW YORK (VES) — Ooperilauljal Edo Karrisool, kes eluneb praegu Arkansases, Little Rocki lähedal, jäi Eestisse poeg, kes nüüd ammu täiskasvanu. E. Karrisool on teinud katseid poja vastuvõtmiseks kihilisena siin, kuid see pole tal seni õnnestunud. Okupantide poolt Nõuk. Eesti sotsialistlikus määratud Ivan Käbini on seletanud, et kui E. Karrisool tahab oma poega ja teist omakseld näha, siis ta tulgu kodumaale, mille ta maha jättis, ja külastagu neid siin!

See seletus sai E. Karrisoolle teatavaks ja ta kõneles sellest oma tuttavale, Arkansases osariigis häästunud ajakirjanikule, Martin R. Kirbyle, kes töötab Little Rockis, Ark. Ilmuv "Arkansas Democrat" toimetajana. Viimane saatis oma lehe nimel selgitust sooviva järelepärimise I. Käbina nimele.

Ivan Käbini kirjale ei vastanud. Ta oli selle edasi andnud riiklikule organisatsioonile, mis kannab nime — "Eesti NSV Ajakirjanike Liit" ning mille aadressiks, nagu saabunud kirjajapest, kus organisatsioon nimi kui ka aadress trükitud eesti ja vene keeles, on Tallinna, Pikk tn. 73.

Vastuse on saanud Martin R. Kirbyle selle organisatsiooni juhatuse esimees, keegi A. Saaremägi. See on omandoodi huvitat. Selles öeldakse sõnasõnalist eesti keeles järgmist:

"Teie ajaleht I. Käbina nimele saabunud kirja kohta teatab Eesti NSV Ajakirjanike Liit, et ilmselt pöördusite I. Käbina poole ekslikult, kuna kodanike välismaale sõidu küsimused ei kuulu Eestimaa Kommunistliku Partei parteiorganite kompetentsis."

Sellega on öeldud, et Eesti kõrgem valitsusorgan, kompartei, ei oma mingit kaasakõnelemise õigust küsimuses, keda lubada või mitte lubada reisin avalisamaale. Vastaja jätab ka ütlemata, kust pärija saaks lähemaid teateid teda huvitavas küsimuses.

Teaduslik AUHIND L. Vaskale

NEW YORK (EPL) — New Yorki Teaduste Akadeemia (The New York Academy of Sciences) otsustas kühsoleva aasta Boris Pregeli nimelise füüsikaalase auhinna määrata Clarkson College of Technology professorile Lauri Vaskale. Auhinna summas on 2500 krooni.

Auhinna tõi eestlasele tema aasta jooksul ilmunud keemiasalasel teaduslikul artikil, mis loeti aasta parimaks Dr. Vaska artiklile, mis ilmus aubinda andnud eladecumia publikatsioonides, käsitles erilist keemilist liididami ühendit, mille dr. Vaska avastas a. 1960 ja mis kannab tema nime (Vaska's compound). Töö pealkirjaks oli "Acting of Molecular Hydrogen by Metal Complexes: Mechanism and some Controlling Factors".

Ajakirjandus märkis auhindamise puhul ära laureaadist eesti päritolu ja ütles, et dr. Vaska on valitud üheks 1971 aasta väljapaistvaimaks USA teadlaseks. Tema uurimisprojektidele, mida teostatakse Clarksons, on senini antud toetusi 3 miljoni krooni ulatuses.

Balti tragöödiat iseloomustavad kuhutavad arvud kolme rahva kannatuste kohta. Just niisama, nagu Nõukogud likvideerisid Poola ohvitseri Katõnis, nõnda hävitasid nad ka Balti armeede juhtkonna eesmärgiga rõõvida kolmelt rahvalt nende sõjaväeliste juhte. Sellega käis kaasas poliitiliste juhtkondade likvideerimine Balti riikides ning rahu massiline deporteerimine. Lõppkokkuvõetel pole ikka veel kerge teha, kuid kindel on igatähel, et sõjajärgsel aastal tõusis Balti riikides deporteeritud inimeste arv vähemalt 339 000-ni, kes olid küüdatatud Vene sisemaal. Neile lisandub ümmarguselt 105 000 pa-

gulas välismaile, millega kolme rahva üdine kaotus tõuseb ümmarguselt poole miljonini. Ent deporteerimised, mõrvmised ja ulatuslik põgenemine märgivad ainult üht külge Balti tragöödiast. Kuigi massilised deporteerimised 1949. aasta eeskujul lõppesid pärast Stalini surma, ei tähendanud see kurbmängu lõppu. Bestlaste, lätlaste ja leedulaste asemele hakas Balti riikidesse voolama venelasi N. Liidu sisemaalt. Kui näiteks Eestis loeti venelasi 1934. aastal ümmarguselt 92 700 hingeni, siis juba 1959 oli neid rahvaloenduse andmeil 240 227 ning sest saadik on nende arv pidevalt kasvanud. Samasuguselt on olukord arenenud Läti ja Leedus ning vaevalt on vaja rõhutada, et kõik võetepositsioonid valitsuses ja parteis, majanduses ja tööstuses on venelaste käes.

Artiklit õpetades meenutab Erik Thomson ühe tuntuil läti õpetlase küsimust: "Kui kaua on kolm väikesest Balti rahvast võimelised N. Liidu toetuste võimule selles ebavõrdses heitluses vastu panema?" Thomson otsib vastust kuulsas kirjanikus Edvard Schaperi avalduses, kes peab Eestit oma väimses kodukes ja ütleb: "Eesti, Leedu ja Läti rahva dolid Suure Euroopa mineviku seaduslikeks pärilajaks, kui 1918 kuus nende iseseisvuse ja rahvusliku suveräänsuse tund. 1939. mil nende saatus määrasid mehed, kes alustasid Euroopa roimarlikku tükeldamist, kandsid nad Euroopa saatuse käiku. Praegu, pärast pikki aastaid kestnud kannatanist jõe rezhimii all, jatkuvad nad oma kohustuste täitmist Euroopa suhtes lohtades, kus Euroopa on positsioonidest loobunud. Need kolm rahvast on Euroopa nii oma minevikus kui olevikus, mitte ainult põhjusel, et nad kannatavad kõige julmema okupatsiooni all, mida moodne ajalugu tunneb. Nad on Euroopa oma ohvrite hekatoomide nälk. Kui praegune rezhim jatkub, siis on võimalik kalkuleerida aega, mil kolm väikest, auest rahvast laikkavad olumast. Kolm rahvast, kellede kannatuste me oleme kaasakannatajaks, kolm rahvast, kellede hävimises purneb ka Euroopa. Seda põhjusel, et ükskõik milline osa Euroopast kannatab, kannatab ta tervikuna. Ükski rahvas ei või ennast tunda tõesti vabana mil kaua kui üks kannatab rõhumise all."

Edvard Schaperi avaldus kannab pealkirja: "Ärge unustage meid, ka meie oleme Euroopa!" See on sobivaks lõpuks ka Erik Thomsoni artiklile, millega Balti tragöödiat kuukirja Central Europe Journal veergudel rahvusvaheliselt unesti üles tõstatatakse. Artikkel on seda ajakohasena, et läänemaailmas kiputakse unustama, mis raudestridde taga on juhtunud ja töötab ka edaspidi juhtuda.

Laenu-Hoiu Ühisuse valimised

Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse toimetaja oma esinduskogu valimisi veedbruarikus. Teatavasti toimuvad need valimised iga kahe aasta järele ja valijates on kõik täisealised hoiukonto omanikud, kelle konto aastavahetusel ulatub vähemalt 500 kroonile.

Valimisele tuleb 16 esindajat järgmiseks neljaks aastaks. Kandidaatide esitamise tähtpäevaks on 2.0 jaanuaril 1972.

Ants Murakini kunstinäitus

Ants Murakini 80-a. juubeli tähistamiseks korraldab Eesti Kultuurikoond tema monoteemaline näitus uues Eesti Majas — see on ühltasi uute ruumide eeskordne kasutamise näituseks. Näitus avatakse Kolmekümnepäevaval, 6. jaanuaril kell 14 prof. Armin Tuulse poolt (uus Eesti Maja asub teatavasti Vallingatan 34, 1).

• Ahnays, New York osariigis tähistas 75-ndat sünnipäeva Edvard Maide, YR II/3, pärit Karulast Valgamaalt. Pärast Vabadussõda tähtsaks kodumajanduskooli juhatajana ja talupidajana, olles Rakvere vallavanem.

gulas välismaile, millega kolme rahva üdine kaotus tõuseb ümmarguselt poole miljonini. Ent deporteerimised, mõrvmised ja ulatuslik põgenemine märgivad ainult üht külge Balti tragöödiast. Kuigi massilised deporteerimised 1949. aasta eeskujul lõppesid pärast Stalini surma, ei tähendanud see kurbmängu lõppu. Bestlaste, lätlaste ja leedulaste asemele hakas Balti riikidesse voolama venelasi N. Liidu sisemaalt. Kui näiteks Eestis loeti venelasi 1934. aastal ümmarguselt 92 700 hingeni, siis juba 1959 oli neid rahvaloenduse andmeil 240 227 ning sest saadik on nende arv pidevalt kasvanud. Samasuguselt on olukord arenenud Läti ja Leedus ning vaevalt on vaja rõhutada, et kõik võetepositsioonid valitsuses ja parteis, majanduses ja tööstuses on venelaste käes.

Artiklit õpetades meenutab Erik Thomson ühe tuntuil läti õpetlase küsimust: "Kui kaua on kolm väikesest Balti rahvast võimelised N. Liidu toetuste võimule selles ebavõrdses heitluses vastu panema?" Thomson otsib vastust kuulsas kirjanikus Edvard Schaperi avalduses, kes peab Eestit oma väimses kodukes ja ütleb: "Eesti, Leedu ja Läti rahva dolid Suure Euroopa mineviku seaduslikeks pärilajaks, kui 1918 kuus nende iseseisvuse ja rahvusliku suveräänsuse tund. 1939. mil nende saatus määrasid mehed, kes alustasid Euroopa roimarlikku tükeldamist, kandsid nad Euroopa saatuse käiku. Praegu, pärast pikki aastaid kestnud kannatanist jõe rezhimii all, jatkuvad nad oma kohustuste täitmist Euroopa suhtes lohtades, kus Euroopa on positsioonidest loobunud. Need kolm rahvast on Euroopa nii oma minevikus kui olevikus, mitte ainult põhjusel, et nad kannatavad kõige julmema okupatsiooni all, mida moodne ajalugu tunneb. Nad on Euroopa oma ohvrite hekatoomide nälk. Kui praegune rezhim jatkub, siis on võimalik kalkuleerida aega, mil kolm väikest, auest rahvast laikkavad olumast. Kolm rahvast, kellede kannatuste me oleme kaasakannatajaks, kolm rahvast, kellede hävimises purneb ka Euroopa. Seda põhjusel, et ükskõik milline osa Euroopast kannatab, kannatab ta tervikuna. Ükski rahvas ei või ennast tunda tõesti vabana mil kaua kui üks kannatab rõhumise all."

Edvard Schaperi avaldus kannab pealkirja: "Ärge unustage meid, ka meie oleme Euroopa!" See on sobivaks lõpuks ka Erik Thomsoni artiklile, millega Balti tragöödiat kuukirja Central Europe Journal veergudel rahvusvaheliselt unesti üles tõstatatakse. Artikkel on seda ajakohasena, et läänemaailmas kiputakse unustama, mis raudestridde taga on juhtunud ja töötab ka edaspidi juhtuda.

EESTI PÄEVALEHT
Eestniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiri nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiri 60 59 60
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 147-
Termin (4 kuud) kr. 53-
Kuu kr. 15-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükikoda: Eskilstuna-Kuriers
Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Peapiiskop Lauri: Minu elu olulisim aeg oli Eesti iseseisvus

Aastavahetusel astub ametist tagasi Eesti ev. luteri kiriku peapiiskop Johannes Oskar Lauri, kes sellesse ametisse pühitseti aastal 1964 toorkorise Rootsi peapiiskopi Ruben Josefsoni poolt. Tema tagasiastumise puhul vestles Eesti Päevaleht Johannes Oskar Lauriga möödunud aastatest.

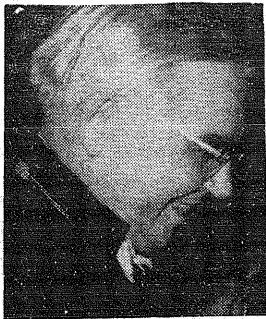
— Kui kaua aastaid olete nüüd olnud kiriku teenistuses?
— Mind ordineeriti 17. juulil 1917 Läävima konsistoriumi ülesandel praost Jürmani poolt, kes oli Tarvastu õpetaja. Seega täitis mul 54 aastat kiriku ametis.

— Teie elu jooksul on olnud palju segaseid aegu?

— Mul on täpselt kolm kogudusi ja kirikut teenida mitme valitsuse all. Esimeseks kohaks oli Viljandi praostkonna vikaarõpetaja koht, kuhu mind kinnitas vene sise-minister. Kuna ma ei olnud veel valjusüks vanuses, s.o. 25 aastat, siis tuli eluluba muretseda Peterburis. See oli murranguline aeg kirikule. Kuna saksa õpetajad põgenesid suures arvus koos taganevate saksa vägedega Saksamaale, jäid kirikud tühjaks. Nii oli vikaarõpetajal palju tegemist. Käisin juhlustamas ka väljapoole Viljandi Paistust ja Tarvastust. Mulle meenub, et Vabadussõja päeval Tarvastu jumalateenistust pidades kostis kirikus lahingumürin. Kirikla läheduses ja Mustla alevisele oli paigutatud üks eesti jalaväe osa, mida juhtis hilisem peaminister Karl Einbund. Iseseisvuse loomine tõi kaasa eesti kiriku taastamise ja rahvakiriku iluisehitamist.

— Kiriku üle oli kuni iseseisvuse saabumiseni võim saksa väheumusel?

— Kirikut juhtisid sakslased ning suur osa vaimulikke olid sakslased. Ametlik kiriku nimetus oli tol ajal "Landeskirche". Piiskopi asemel oli superintendent, kelle ametisse valis riitellkond. Minu noorus langes sellega ajale, mil pidime täielikult ümber korraldama meie oma kirikuks, eestlaste rahvakirikuks. 1919. kui saksa okupatsioon lõppes, tulid eesti õpetajad kokku ja panid aluse sellele rahvakirikule, valides esimese piiskopi Jakob Kuke — alguses küll asetaajana. Juhtivad olid peale tema

Lahkuv peapiiskop J. O. Lauri.

veel ka Johan Köpp, Harald Pöld ja teised.

— Teie tegevus Eesti iseseisvuse ajal konsentreenud esijoonel Otepää koguduses?

— Mind valiti Otepää õpetajaks a. 1919. See oli suur kogudus, 9000 hingega ja keskses, millel oli tugev rahvuslik ajalugu. Seal oli minu eel-olnud õpetajalike koolide asutamise algataja Verginius, rahvalaule kogu-ja Jakob Hurt ja teised nimekad inimesed. Otepää kiriklaks õnnistati ka esimese sinimustvalge lipp suure pidulikkusega, millest sai rahvuslipp eesti rahvale. Ka minu tegevus arenes varsti laiemale pinnale — olin tegev Otepää paljudes rahvuslikes seitsides ja põllumajandusorganisatsioonides, sest minust sai Otepää ka tegelik põllumees. Kui Otepää keskkool sai kümneaastase õigused, määrati mind selle kooli direktoriks. Olesin esie pärit Rannu kihelkonnast, sai minust nii otepälane ja alles seal 25 aastat töötanud ja tegutsenud ning rahvaga kokku kasvanud, julgeksin ka praegu end pidada otepälaseliseks. Olen koos töötanud Gustav Wulfiga, Karl Neumanniga j.t. kohalike silmapaistvate inimestega.

— Teid kutsuti aega varsti ka üldkiriklikele tegevustele?

— Mind valiti a. 1931 konsistoriumi assessoriks. Valgamaa praost olin juba aastast 1929 peale. 1933 valiti mind piiskoplikuks vikaariks seoses uue kiriku põhimääruse koostamisega piiskop Rahamäe ajal. 1943 valiti mind vikaarpiiskopiks kirikupaeva poolt 1939 a. ametisse valitud piiskop Johan Kõpule, kellega koos aastal 1944 kodumaad tabanud raske saatus tõttu põgenesime läände.

— Rootsi talu organiseerida suutsi eesti kirik, sektord läänemaailma põgenenud eestlastest?

— Kodumaalt oli põgenenud umbes 90 kirikuõpetajat, kes asusid mitmetel maal. Nõukogude võimud olid Venemaale kütitudanud 50 õpetajat, Piiskop Köpp sattus Rootsi, mina Saksamaale. Üheskoos hakkasime looma kirikut samal viisil, kui see oli Eestis. Üle maailma asutati 72 kogudust. Tulin Rootsi aastal 1947, et piiskop Johan Kõpule lähemal olea. 1949 moodustati kirikuvallitsus, mis asub Rootsi ja millise eesotsas on peapiiskop, keda abistab piiskop. Kui peapiiskop Köpp aastal 1963 vanuse tõttu tagasi astus, valis kirikukogu minu tema järglaseks.

— Millist ajajärku oma elus loete kõige olulisemaks?

— Kahtlemata oli kõige olulisem Eesti iseseisvuse aeg, mis võimaldas meile isema rahvakiriku loomise. Rahvuslikust seisukohast on väärtuslik olnud ka kiriku töö maapaguluses, mis on koondanud ja ühendanud eestlasi. See töö on sageli olnud vägagi raske. Aga olen rahul ka sellega. Võin ametist nüüd lahkudes vaid soovida, et see valjalik töö jätkuks kui kontinuitiivset iseseisvusest vaba rahvakirikut.

— Peapiiskop J. O. Lauri, kes nüüd lähelab eruu peapiiskop emeritusena, sai sel kuul 80-aastaseks. Ta ise rõhub, et ta tervis ei oleks lubanud enam kirikujuhi koormat kanda — ta on seda kannud juba küllalt kaua. Ta on rõhkenud kui ära teeninud oma vanuse ootsumi.

Intervjueris: JUHAN KOKLA

Liigeja kirjutab

Segiajamise selgituseks

V.a. EPL toimetust — Teie 11. skp. lehes arvustab kapten K. Talpak posthumeelset ilmunud A. Varma Diplomaaadi kroonikat, puudutades mu hulgas ka üht minu kirja väljavõtet. Kuna sellele teatavas ühenduses omistatakse olulist tähtsust, siis tundub asja lähem selgitamine vajalikuks.

Kõige pealt tuleks öelda, et minu kirja väljavõtte puhul ei ole tegemist raportiga, nii nagu seda ei ole ka lk. 256—259 avaldatud kirjeldus JR 200 delegatsioonil käigust marsral Mannerheimi juurde. Nii üks kui teine on erakirjad, milledest viimane oli kirjutatud selleks, et sündinusest mingit jälge jätta, kuna sel moimendil ka mina, seega siis kõik delegatsioonil liikmed olid Eestisse minejad ja see pärast väga kahtlane, kas kellelgi enam hiljem kirjutajat saab.

A. Varma raamatu lk. 206 toodud väljavõtte on pärit minu kirjast, mis käsitles üht hoopis teist küsimust, kui on see, mis ühenduses see esineb raamatust, Talpaku arvustuses ning võimalikult ka ajalehes Teataja ilmutatud Rida arvustuses. See puudutas tol ajal Soome saabumud mõnede üliõpilaste eelistatud kohtlemist ja oli tingitud järgmistest asjaoludest.

1943.a. suvel hakkas Jalkala sõja-

H. Laretei 80-aastane

Stockholmis saab 4. jaanuaril 80-aastaseks end. E.V. saadik Stockholmis ja ühiskonnategelane Heinrich Laretei, kes samal ajal on tuntud ka vana publitsistina, m.h. oles Vabade Eesti Ajakirjanike Ühingu au liikmeks.

Juubilari publitsistlik tegevus ulatub kaugemale tagasi minevikku. 1917 oli ta "Peterburi Teataja" toimetuse liige ja pärast Vabadussõda kuulus ta Tartus "Postimehe" toimetusse. Ka paguluses on ta olnud pidevas publitsistlikus tegevuses, eeskätt välispoliitilise autorina kui ka Välis-Eesti toimetustöötajana. Sulemehena ei ole ta kartnud olla "teismoodi" ja ütelda välja oma arvannisi, ka siis kui need on vastu käinud enamuse seisukohtadele.

H. Laretei on erakordselt mitmekülgne inimene. Kõigepealt sai temast ohvitser. Ta läks gimnaasiumist vabatahtlikuna sõjaväkke ja tegi kaevikute kaasa Esimese maailmasõja, tüüsti staabikapteni aukrandini. Vabadussõja puhkedes oli ta kodumaa kaitsel — alguses Narva linna- ja kaardiväe ja kahurväe tegevuse juhtijana sellel rindel. Talle on annetatud Vabadusrist. Pärast sõda astus H. Laretei Tartu ülikooli õppima õigusteadust, alustades ka poliitilist tegevust demobiliseeritud sõjameeste rühmituses, kust ta valiti rahvasaadikuks ja kahtlusele, mis selle rühmituse esimees. Hiljem liitus ta asunik e-koonnaga ja oli põllutööstriinika a. 1925—1926 Jaan Teemanti vallitsuses. 1923 riigikogus valiti ta väliskomisjoni esimehiks, mis oli tema esimeseks kokkupuuteks diplomaatiaga. 1926 saadeti ta Moskvasse E.V. saadikuks pärast Ado Birki tagandamist (ta on paguluses avaldanud "birgiaadist" eribrosüüri). Ta oli Moskvas kaks aastat, misjärele ta viidi saadikuks Leedusse, ühenduses Balti riikide koostöö süvenemisega.

Välisminister Seljamaa ja Laretei olidki "isadeks" 1934 Genfis sõlmitud Balti riikide koostöö lepingute. Tol korral oli ta juba tagasi välisministeriumi välisministri abina. Sellel kohal teenis H. Laretei kolm aastat, 1936 nimetati ta saadikuks Skandinaavia riikidesse, asukohaga Stockholmis. Tol korral liikusid Baltoskandia ideed, mispärast kohal oli eriline tähtsus, pealegi oli Stockholmis saadikuks olnud välisminister Fr. Akel ise.

Kuid olukorrad maailmas läksid oma rada. Kodumaa langes võõra vägivalla ohvraks ja kuna Rootsi rutatas N. Liidu okupatsiooni de jure tunnustama, sunniti E.V. saadik lahkuma oma saatkonnast ning asuma eksiliis samas Stockholmis.

See eksilil on veninud pikaks. Kui siis põgenikevool tõi massiliselt kaasmaalasi Rootsi, siis kujunes H. Laretei üheks loomulikuks tsentraalseks kujuks eestlastele, võttes aktiivsel osal vöitluses kodumaa eest ja eestlaste organiseeritud tegevuses, m.h. olles Rootsi Eestlaste Esinduses abiesimehiks ja rahvasaadikuks mõnda aega, samuti ERF-is jne.

Juubilari seltskonnategevuses on aga ka teised palged: ta on kuulnud koguduse juhatajuse, olnud hea muusikamehena seelakoori abidirektoriks, Eesti Võimleja ühingu esimehiks, rääkinud tema eriharustusest kala- ja lotomehena, samuti teenistajana. H. Laretei on alati iseloomustanud "klappimine" noortega.

Üksikute eelistamist taunivase kirja võis sattuda niisugune jutumärkides se asetatud kõrvalmärke uue vappuliku liikumise "produktseerimis" võimaluse kohta. Niisuguselt eelustus teatavasti ju eelmine välgasvaski. Et ma oleksin väitnud mingi "piruka juurde pääsemise" mentaliteedi olemasolust eesti vabatahtlike endi keskel, ei pea paika, kuigi selline käsitlus ehk täpselt väit tekkida A. Varma raamatust klambritesse asetatud märkustest tõttu. Et see vabemärkustega varustatud väljavõtte sisuliselt hästi ei klapi tohiks tähelepanelikule lugejale selguda ka juba tsitaadist endast. Kuna sealt aga ei saa selguda, mis ühenduses sellega märkus oli tehtud, siis tohiksid eelpool esitatud read olla omal kohal. E. UUSTALU

Heinrich Laretei

kuid ka teistele sugupõlvadele on ta olnud alati sarmikoks, intelligentseks ja teadmisterikkaks partneriks. Ta on kodus boheemlikus kui ka diplomaatlikus maailmas. Akadeemiliselt kuulub juubilar E.V.S. Põhjala perre.

Oma 80-ndal eluaastal on juubilar endiselt vitalne ühiskondliku elu jälgija ja kommenteerija. Jatkugu talle veel tervist ja jõudu paljudeks aastateks!

KLA

Pätsi talu botaanikaaed

Hollandi roosilik "Staatspräsident Päts", nagu see on kirjutatud müügibrosüürides.

NEW YORK (VES) — Vaba Eesti 50na kuulmist mööda on end. Konstantin Pätsi isiklik talu Kose Lükati nüüd juba mõnda aega botaanikaalaks, mida teenivad talu hooned.

Botaanikaalaks olevat kuni viimseini leidnud ka Hollandis aretatud roospõõsas, millele omal ajal riisiti "Staatspräsident Pätsi" nimega. Kui hiljem üht tallinlast 50-aastaselt oma aias rooside märkimisega "President Päts", mis olevat riigivastase iseloomuga tegu, juhataud kaabealune kohtu Kose-Lükati vaatama, et seal ka "ametlikult botaanikaalaks" on roosil sama nimi. On usutat, et ka sealt kadus nimi selle peale.

RAADIO SAATED eestlasile

AMEERIKA HÄÄLE eesti saatet antakse iga päev kl. 16—16.30 ja 17.30—18 Rootsi aja järele laipnõukustel 13 m (21740 kilohertsil), 19 m (15235 ja 15270 kh), 25 m (11960 kh) ja 31 m (9660 kh).

Lisaks kõigis saateis antavale päevauudistele ja kommentaaridele päevaküsimuste kohta on eriteemadega käsitlus eestikeelse saateis järgmise rühmasestega: Pühapäeviti esimeses saates usulisi meditatsioone, kumbagis saates tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Ameerika olustikku, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti reportaaže — hõlmates kultuurikroonikat, neljapäeviti teaduse ja tehnika vaatlusi, reedeti majanduse ja inimeste elujärje küsimusi ja laupäeviti ülevaade nädala sündmustest ja kultuurikroonikat, hõlmates väljesteelasi.

EESTI VABADUSE HÄÄLE saatet Madriidi raadio kaudu toimuvalt iga päev ja kuulavad Rootsi aja järgi kl. 19 lõhilainel 32 m. Saadet korratakse järgmisel päeval kl. 8 lõhilainel 39,7 m ja teist korda kl. 13.30 lõhilainel 39,7 m.

USULISED SAATED Trans World Radio kaudu igal pühapäeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30—18.45 lõhilainel 31 m

Muljeid USA-st ja Kanadast: New York mõtleb julgeolekule Toronto otsib kultuuripalet

Kirjanik Arvo Mägi sooritas aasta lõpu poolt reisi Ameerika mandrile — Ühendriikidesse ja Kanadasse. Ta kirjeldab Eesti Päevalehes selles ja järgnevatel artiklites oma muljeid Uuest Maailmast. Ta algab julgeolekuga maadleva New Yorgiga ja kultuuripaale otsiva Torontoga. New Yorki taksodel on esimene iste eraldatud kuulikindla klassiga. Selles on väike iugike, mille kaudu sõitja maksab raha ja saab vahetusraha tagasi. Eesistmole ei lubata kellelgi istuda (vähel mõnd daami). — Bostonis ütles porljee hiljuti hotelli jõudnud võõrale: Mister, kui te välja lähete, keerake paremat käät, ärge minge vasemale, seal võite surma saada. — Baltimore on tündene campus eraldatud okstraadiga ja selles on värv, mis öö-päeval välvatud. — Washingtonis ümbritseb neegrile ala rüngana esinduslikku kesklinna. Iga päeva kaugemast eslinnast. Kõlestitjed hoivad oma antude üksed hooliga lukus, loovides emal jõul läbi mustade maa (nagu oli ühe noorsooronaani nimi kunagi minevikus).

Need on pillilised näited julgeolekuprobleemist USA-s. Paigad New Yorgi südalinnas, mis nelja aasta eest nähtud, on silmnähtavalt slumistunud, tänavapilt on räpane, majade fassaadid lagunenu. Ainult autod on endiselt europa mõiste järj suured, vahel ka läikivad.

See on muidugi medali üks külg. Kaugemates eslinnades, villade ja puisteede vahel valitseb puhtus ja kord, ei ole ka suuremaid probleeme julgeolekuga.

Muidugi ei hoiat keegi raha ega väärastu kodus, arveid õendatakse tehnikidega ja ostukaartidega. Viina järgi pole eventuaalses sissumurjad niid ahned kui siinpool. Viin on suhteliselt odav (nominaalhind u. 60 prots. sinnest) ja kergesti kättesaadav. Kuritegevuse taustaks on töötus ja lahendamata sotsiaalprobleemid, lähemaks põhjuseks (nagu siingi) levine narkootikatarvitamine.

New Yorgis on muidugi veel teisi- gi probleeme. On valida — kas elades keset linna halvast õhus, julgeolekuta olukorras ja slumis — või sõitad iga päev poolteist kuni kaks ja pool tundi tööle ja teine samapalju tagasi. Öhtul kuhugi külla või ettevõtmisele sõites tuleb arvestada tunni ja poolteise. Kui satud ummikusse, võid kuni tunni hiljaks jääda.

Teatrid kaebavad publiku vähenemise üle: raske liikumine ja pimedas toimuvad rüüvimised (nurgade ja laskeristade kaasabil). Ameeriklased ütlevad, et New York pole Ameerika ja pessimistid kuulutavad ette tolle linna kui ühis-

kondliku raku kunagist kokkuvärsimist.

Oli võimalus proovida lõuksugu liiklusvahendeid. Lennuk on muidugi kiire ja mugav, kuigi kaunis kallis (suhteliselt küll odavam kui siin). Ka lennuväljade juures võib tekkida juurdeveoteedel ummik. Tuli liipata raske kohvriga õiget lennukirjeldust otsides — jõudis kiiremini edasi kui autoga. Buss on odav ja palju kasutatud, paremates on kaasas perenaine ja sulle serveeritakse kohvi ja võileibu (soovi korral muidugi ka teed ja coca). Raudtee on pisut kallim, aga lumetormide ajajärgul kõige kindlam. Aga raudteevagunais pole ühtki konksu, kõik suuremad riided tuleb toppide aken- de kohal oivalte riitlile pakkida vaha- le, puudub ka paberkorv ja tihti tuhastus. Tahapoole kallutatavad nõjatoolid võimaldavad õusel päris hästi magada. Auto on kõige peandil- kum liiklusvahend. Ameerika auto on teatavasti suhteliselt suur ja neelab palju bensiini (on aga suhteliselt odav, ka bensiin maksab u. 50 prots. sinnest hinnast).

Teed on head, siitide kultuur eeskujulik, — need on suured, hoia- tavad varakult ja kordavad järjest oma manitsusi. Osa kiirteid on meksilised ja mõnigi matk võib selle tõttu kujuneda kalliks.

Kanadas on maastiku ja linnade välispiil teistsugune ja silmale meeldivam (vähemalt Ontario osariigis, muu on seni nägemata). Majad on vahelduvama vormiga, kogu mulje euroopalikum. Eriti silmatorkav on erinevus näiteks Toronto poolt

bussiga Buffalo vägagi räpastesse ja lagunenu eslinnadesse sisse sõites. Tahtmatult tekib mõte: kui peaks Teisele Mandrile kolima ja saaks valida, siis valiks tingimata Kanada elupaigaks ja mitte USA.

See kehtib ka Toronto kohta, mis on oma välisliimelt isegi vahaepalee nelja aasta jooksul muutunud meeldivamaks — ülemaailmne miljõu- jellemiss tühing on siia jätnud oma positiivsed jäljed. Linn pidevat asu- kate järgi olema kiiremini kasvav kogu mandril, elanike arvi ületub ju- ba üle kahe miljoni. Ometi on liik- lemise sellel suurel alal võrreldes USA linnadega veel ikkagi küllal- dalt lahe. Toronto on neljakandiline ja tänavadki tihti — kus maastik oma nägusate ja ehitustest vabade orgudega lubab — nelimurkselt aset- tatud. Linnaa-aiune raudtee on meeldivat puhas ja näit. Stockholmil omastki korrastatum, kõnelemta New Yorgi Subwayst, kus kohtab küll pitoreskseid tüüpe, aga ka oht- likke situatsioone ja küllaladestil rä- pasust.

Noorema generatsiooni entusiast- liku tõenduse järgi on Toronto muutunud ja veelgi muutumas ka kultuurilinnaks — seal võivat igal öhtul soovikorral teatris või heal kontserdil külla, on olemas suurele linnale vääriskaid kunstiniitisi ja muuseume.

Kanada kuulsus metsiku ja ma- hajanud maana on siis vähemalt maailma viist suurima pagulaslinna Toronto vaatekohalt iganenud ning väär. Ja endised DP-d on oma linna- le uhked ning väidavad, et nemand olevat teinud sellest külast miljo- nilinna. Kuna pole rääkinud põliste kanadalastega, ei julge vastu väelda.

Kogu Kanada elab praegu üle n.n. ärkamisega. Tahetakse lahti saada suure venna majanduslikust ja poliitilisest eestkostmisest. Esialgu näitab see ärkamisaja marurahvuslus küll peamiselt negatiivseid tendentsi: kohati asjatult normist USA domi- neerimise kallal, silmategemist pu-

Moodsa Paabeli, New Yorgi, pilvelõhkujate vahel.

JO märkus prokuröridele

JO (Justitie Ombudsman) on avaldanud kriitikat selle vastu, kuidas Stockholmis raeohtu lan- gij istuva kohtu ees kammapro- kurör Maja Hoffman silmasel- tustas vahistada ühe professoril tegutseva Stockholmil advokaadi.

Advokaat, kes oli Bengt Gunnar- son, vahistati kahtlustuse tõttu, et ta kohtuasjas on astunud üle ametipi- ridest. Ta tunnistas äge hiljem ka- hes kohtu instantsis vabaks sellest kahtlusest.

Allveerestoran

1972. aasta olümpianängude al- guseks kavatsetakse Münchenis avada kolmekorruseline restoran, mis asub mereveega täidetud liig- lasuures betoonbasseinis.

Restorani külastajad võivad läbi illumiinatori näha rikkalikku mere- floortat ja -faunat sealhulgas isegi haaisid.

inglise lippu) ja koguni oma hümn.

Kanadat euroopalikumaks nime- tades, tekkis ka põhimõttelikk arutelu luuletaja Urve Karuksiga (kes elab Torontos ega mäleta midagi Euroo- past): mis vahe on üldse europa ja ameerika elulaadi ja olemuse vahel? Kas see on lihtne sõnakõlks, kui me räägime euroopalikkusest? Katsusime ühiselt leida teatavaid kategooriaid, mille najal küsimust lahendada:

1). Nähtav elupilt. USA-s tundub vähemalt kirjutajale, et inimesed on seal oma asupaika alles hiljuti kol- nud — ja katavad sealt varsti jäl- le mujale minna, sellest üldine kor- raldamatuse ja juhuslikkuse ilme tänavapildis. Kuna aga iga saksa või prantsuse või itaalia linn või küla asub niisuguse olekuga oma kohal, et tekib veendumus selle asula sa- jandite ja koguni tuhendaastast püsimisest. Pealegi on neil linnadel ja küladel igal oma nägu, mida võib ainult öelda väga vähestes asulates kohta Teisel Mandril.

2). On inimesed ise Euroopas tu- gevamini kinni — oma asupaiga- ga, perekonnaga, tutvuskonnaga. Need sidemed on Ameerikas (eriti USA-s) võrdlemisi lõdvad. Inimese tutvuskond on ta töökaaslaste ning naabrid — ja need võivad õige kiir- dist vahelduda suure maa ühest kan- dist teise kolides, mis toimub tihti ja illustatsiliku sagedusega.

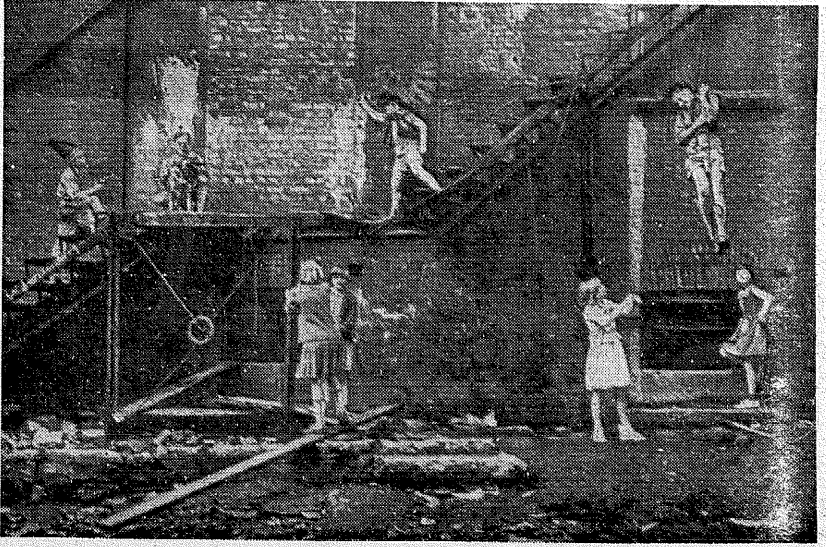
3). Üldine eluhoiak — ameeriklase (eurooplase silmaga nähtuna) naiiv- sus võrreldes viimase eneseirooniaga ja vanema rahva entusiast- puudumisega. — Rohkem käegak- sutavaid erinevusi esialgu ei leid- nud, loodetavasti needki peavad pai- ka.

Kas teie lapsed ja lapselapsed loevad

EESTI PÄEVA- LEHTE?

Selle kaudu seotakse nad eestlusega ja Eesti probleemidega. Paljud vanemad peavad oluliseks tellida lehte ka oma lastele kingitusena, et nad harjuksid eesti oma lehte lugema.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD
EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

New Yorgi tagahoovid on räpane "slum"...

NATO tugevdab oma mereväge Atlandis

BRÜSSEL — USA kaitseminister Melvin Laird tegi 8. detsembril ettepaneku lähtsateks ümberpaigutuseks NATO merejõudude osas, et mõjuvalt pareerida N. Liidu merevägede suurendamist Atlandi ookeanis ja Vahemeres. Laird esitas kolmepunktilise kava NATO kaitsejõudude plaanikomiteele Brüsselis toimival istungjärgul. Selles nähakse ette permanente rahvusvahelise sõjalaevastiku loomine Vahemeres ja NATO merejõudude suurendamine Atlandi ookeanis.

Kaitseminister pakub ühtlasi Euroopa riikidele USA relvastusteema ja elektroonilisi kaitsevahendeid, mis eemaldatakse Indo-Hiina sõjatandrelt.

NATO Atlandi sõjalaevastik koosneb praegu USA, Kanada, Inglise, Hollandi, Norra ja Portugali laevadest, kuid Lairdi ettepaneku kohaselt tahetakse sinna juurde tõmmata ka Lääne-Saksamaa.

Vahemere laevastikku rakendatakse lisaks USA-le, Inglismaale ja Itaaliale ka Kreeka ja Türgi.

Laird rõhutas eriliselt, et ehkki NATO riigid püüavad küsimusi lahendada N. Liiduga rahulike läbirääkimiste teel, ei tohi seejuures jätta sõjalist kaitset lahtiseks.

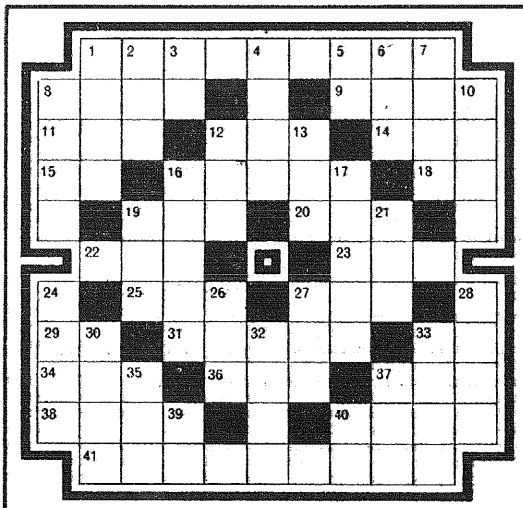
Kanada kaitseminister Donald Macdonald tegi teatavaks, et Kanada panus NATO organisatsioonis jääb endiseks, kuid muudatusi võetakse ette vägede rakendamise osas.

NATO juhtkond võtab omaks, et erilist muret tuntakse praegu Skandinaavia põhjaosa pärast, mida oleks raske kaitseda N. Liidu võimaliku rünnaku vastu. Sellese piirkonda on N. Liit koondanud eriti tugevad merejõud. Varssavi pakti riigid on teatavasti teinud ettepaneku Eruoopa julgeolekukonverentsi korraldamiseks ja NATO peasekretär, Manlio Brosio pidi juba ammu siirduma N. Liitu selles suhtes eelläbirääkimisi pidama.

Teadmata põhjustel ei ole aga N. Liit Brosiot seni sisse lasknud, liikates NATO soovivalduse tagasi.

Samuti on tähelepanuvääriv see, et hiljutiselt Varssavi pakti riikide konverentsil ei puudutatud üldse sõja-jõudude vähendamise küsimust.

EPL ristsõna nr. 45

Paremale: 1 koht Eestis 8. juulil Kaukaasias 9. möödunud päev 11-akunullaator 12 auk 14 ladinakeelne ter-

vitus 15 sina 16 koht Eestis 18 firma liik 19 küsimus 20 mimul 22 kallemil vara 23 saksakeelne artikkel 25 mõistus 27 ferment 29 sama, mis 18 paramele 31 koht Eestis 33 jaatus Itaalias 34 koll 36 omapäed 37 liha liik 38 vehklemissõök 40 teatud liiki nõu, hoidis 41 koht Eestis.

Alla: koht Eestis 2 koht Eestis 3 kaassõna 4 koht Eestis 5 noot 6 lüh, naise nimi 7 koht Eestis 8 lehtpuu 10 mitte tagant 12 roheline väli 13 lapse imetaja 16 koht Eestis 17 koht Eestis 19 EPL signatuur 21 naise nimi Pihlbiist 24 koht Eestis 26 liikustakistus 27 tara 28 veekogu 30 vedel toit 32 naise nimi 33 koht Eestis 35 end. Eesti riigivanem 37 temal 39 mitme liisralti kohanimede eesilp 40 lüh. kirjalimbriku.

Jõuluristsõna lahendus: Paremale: I-A Jõuluõhtu 2-A õn-

Leinateateid

Sadburys, Kanadas, suri 2. detsembril Klarissa Roodeman, sündinud 16. septembril 1904 Otepääl.

Winnipegis, Kanadas, suri 22. nov. August Reinart, sünd. 21. augustil 1895 Järvaama.

Montrealis suri 11. detsembril Osakar Valgerist, sünd. 18. augustil 1911.

Torontos suri 12. detsembril Henrik Koop, sünd. 14. mail 1903 Pärnus.

Torontos suri 12. detsembril Henrik Koop, sünd. 14. mail 1903 Pärnus.

Montrealis suri 11. detsembril Osakar Valgerist, sünd. 18. augustil 1911.

Brisbane'is Austraalias, suri 12. oktoobril Mikl Konkot.

Melbourne'is Austraalias, suri 16. okt. Pauline-Marie Kivimägi, sünd. 4. sept. 1905 Narvas.

Ireemstedes, Hollandis, suri 21. oktoobril Harald Adrian Bok, sünd. 18. juulil 1910 Tartus.

netu 2-G 3-A udotsemä*4-A lum 4-D Kt 4-F SS 4-H st. 5-A um 5-C avasõna 6-A ti 6-C mat 6-F alul 7-A a 7-B nadi 7-F ammu 8-A aer 8-D rst 8-C eis 9-A Dali 9-E Taani 10-A imeline 10-H in 11-A Kenja (j-i) 11-F les 12-A it 12-C kolis 12-H ta 13-A nio 13-D na 13-F ka 13-H er 14-A kingitus 15-A eit 15-D jeekim 16-A kl 16-C Inn 16-F mast 17-A oksima 17-G rea 18-A taara 18-F avas 19-A tiraadi 19-H se.

Alla: A-1 Jõuluuadi kinkekott B-1 õndumine C-1 unuma D-1 le E-1 ut F-1 õues G-1 ham H-1 tr. 11 Uustalu E-3 statistiala H-3 AS D-4 kvadriljon G-4 sõlme F-5 saatanlik H-5 nu c-6 Marlen H-7 minister I-8 sin B-9 ameti G-9 ae G-11 is I-11 parim C-12 kont H-13 auk B-14 lül F-14 tema H-15 is C-16 Isar G-16 Arvi I-16 tase B-17 kai E-17 ma H-17 eas D-18 ra F-18 AD.

Lahendus 44: Paremale: 1 ja 2 pulk 5 luu 6 Uku 7 reetis 10 kali 13 küünal 14 vili 16 Laine 18 Okariin. Alla: 1 Jõulutaadik 3 Luki 4 kuusk 7 rüü 8 etüül 11 asi 12 isu 14 veri 15 liim 17 na.

BALDER JAANI veste: ÜKS, KES OTSIB ÖNNE

Eile ma nägin ühes kaubamajas oma tuttavat. Ta käitus imelikult. Mulle näis, et kahtlaselt. Peitis midagi põue ja vaatas ise kartlikult ümber. Seisatas siin ja seal lettide ees. Võitis ühe ja teise asja pihku. Ta liigutusid oled tõepoolest kahtlusrätaravad. Kas poelet salaja taskusse? Põu on juba pungil. Näppaja?

Läksin ta juurde. Tahtsin terake kolutada. Ülesin selja tagant:

"Kuu!ge, teie!"

Ta pöördus ja ta silmis oli rõõmuside. See aga kustust kohe, kui nägi olen mina. Näkku tuli pettumus. Üles:

"Sina... Ma juba mõtlesin, et nüüd pannakse käed raudu."

"Kas kahetsed, et ei pandud?"

"Kangesti kahetsen," vastas vaene mees nukralt. "Kaubamaja on detektiivne täis, nad peaksid ometi..."

"Tahad, et arreteeritaks?"

"Kogu südamest tahan," vastas ta.

"Kui küsida tohib, miks sa seda siis nii kangesti tahad?"

"See mu suur unistus. Ma tahan rikkaks saada. Üks naine sai. Talle anti mitukümmend tuhat dollarit."

"Kas selle eest, et ta näppas poest?"

"Vale arreteerimise pärast."

"Mida sa endal põue toppisid?"

Ma nägin, et ta tegid seda. Ise vahitsid hirmunuit ringi.

"Ma tahtsin end kahtlaseks teha."

"Mis sul põues on?"

"Noh, kui nad mu kinni peavad ja selle poest välja kisuvad, üks nad siis näe. Ühest teisest poest ostetud kaup Sedel juures, et makstud. Siis nad on sisse kukkunud. Vale arreteerimine. Sõla ma neile ei kingi. Nõuan sa a tuhat dollarit valuraha."

"Või kohe nii palju."

"Ei ole palju. Tavaline taks. Eile lugesin lehest, et üks daam nõuab ka sada tuhat dollarit. Siis min liin mõtlele, et teen täna proovi. Alati, kui lehest niisugustest aruoldest loen. Iloov mu vana unistus lõkkele ja ma lähen keema. Olen ammu unistanud suurest rahapatakest."

"Mis eest see daam..."

"Temal on teine asi. Aga ka auhavamine. Üks võimlemisõpetaja. Kool saanud ta kurstuste. Neid korraldanud ma ei tea mis selts — American Association of Sex Education Counselors. Daam arvanud, et saab sealt tulusaid näpunäiteid, kuidas delikaatseid suguelu küsimusi lastele seletada. Eksinud. Hirmsal kombel. Instruktor seadnud kursandid paariviisi seisima, ikka nii, et meesterahvas ja naisterahvas. Mehed seljaga naiste poole. Ja siis sütanud see õpetajamees, et nüüd, mu daamid, katsuge härrade kannikaid."

"Mis jutt see on?"

"Ausõna! Need on instruktori sõnad. Mis kasvatustlikku või muud mõju ta sellega daamidest tahits sisendada, seda ei tea. See aga on teada, kuidas meie daam reageris. Hakkas vastu. Ei, seda tema kaasa ei tee. Alandav ja tülgatav. Teiste patsutamine jäänud siis ka scku. Meie daam aga lahkunud kurstustelt. Aga ta ei pääsenud shoki mõjust. Peast nagu segane. Kaotas koolis koha. Pidi otsima abi arstilt. Ja on nüüd külm. Ei tunne seksi asja vastu enam mingit huvi. Noorele inimesele on see suureks kaotuseks. Ta on oma kahju raha peale ümber arvestanud. Täpselt sada tuhat dollarit."

"Ega see tal veel käes ole," ütlesin ma. "Tuleb advokaat võtta. See nõuab suurt honorari."

"Advokaat läheb välja õnne peale," vastas mu tuttav. "Kui võidab protsessi, saab saagisti oma osa. Kui kaotab, ei saa midagi."

"Sul see kõik nii hästi teada," imestasin ma.

"Noh, kogu aeg selle peale mõteldud, et kuidas ma siis teen ja... Inimesed saavad mitmel viisil suuri summastid, aga ma kehalise vigastuse läbi ei taha saada. Parem, kui on tegemist vaimse kahjuga. See on niisugune tüne asi, et võid panna hea suure summa. Üten, et minu kahju on nii suur ja asi tahe. Kes saab vastu vaielda? Ei keegi. Aga ega ma miljonist unista. See suurte ninade asi. Poolteist

miljonit nõuab Jacqueline ühel fotomehel."

"Kes nõuab?"

"Presidendi leisk, nüüd proua Onassis. See seisid paari päeva eest lehes. Kas sa siis lehte sugugi ei loe?"

"Loen küll, aga..."

"Aga jätab kõige tähtsamad asjad lugemata."

"Mis see piltnik talle paha on teinud?"

"Proua ütleb, et teeb ta elupõrguks. Passib ilmast ilma oma kambaga Viendal avenüülil ta korterimaja ees. Proua ütleb, et ta elab nagu vang. Ei julge välja tulla. Kui tuleb, kohe rünnatakse."

"Rünnatakse?"

"Nojah, mehed jooksevad oma kaameratega ta peale tormi. Eriti see üks, kes teda küsib."

"Ühe ta löi kord väga osava dööbiga pikali."

"Gallella ja ta nimi. Nüüd on kohus teinud niisuguse korralduse, et Gallella ei tohi ta majale lähemale tulla kui sada jardi. Ja ta endale viiskümmend jardi. Aga kes seda distantsi pidada saab, kui nad näteks teatris kokku saavad?"

"Sa ütlesid poolteist miljonit?"

"Jah, et tülitab teda. Fotomees ega nõuab omakorda proual miljon kolmsada dollarit kahjutugi, kuna proua segavat ta elukutselisel tegevust. Kus sina elanud oled, et sa nii tähtsasti asju ei tea?"

"Et tea, pole mulle silma hakanud."

"Nojah, suurte sakte asi. Mina leian, et kõige parem on vale arreteerimine mõnes suure kaubamajas. Nad kardavad skandaali. Võib nende head nime rikkuda ja äritegevusele kahju teha. Sellepärast ei lasegi asja kohutusse. Mul ei ole tarvis advokaati võtta. Hakkavaid minuga kauplenu. Selleks me panengi hea suure summu, et neil oleks mil-lest maha tingida. Noh, oma kolmkümmend tuhat loodan ikkagi saada."

"Noh, siis õnn kaasa," ütlesin ma talle kaubamajas lahkudes. Tema jäi veel sinna.

Tellimissubventsioon EPL tellimisel Eesti Laenu-Hoiu Ühisuselt

● Stockholms Sparbankeni juures töötav Eesti Laenu Hoiu Ühisus annab ka tänuvõtte oma hoiukonto omanikele soodustuse eest teie tellimisel kr. 15.- suuruses.

● Soodustus kehtib kõigi hoiukonto omanike kohta, kel on pangas vähemalt 1000 krooni või kee 31. detsembrini selles suuruses konto avatud. Igas leibkonnas on aga võimalus ainult ühel soodustuse saamiseks.

● Nii siis, kes soovivad EESTI PÄEVALEHE tellimisel saada

eeltähendatud soodustust, neil tuleb toimida järgmiselt:

● Hiljemalt 20. jaanuariks esitada Eesti Laenu-Hoiu ühisusele Eesti Päevalehe tellimiskviitungi või selle fotostaatkoopina (kas siis posti või talituse kviitungi), misjärele pank kannab Teie konto kasuks kr. 15.- ja teatab sellest.

● Asja lihtsustamiseks avaldame alljärgneva kviitungi, mida koos kviitungiga tuleb saata Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele (kas siis aasta või 4-kuu tellimiskviitungid):

Saata: Eesti Laenu-Hoiu Ühisusele, Box 16 318, 103 26 Stockholm. 16 — hiljemalt 20. jaanuariks 1972.

Hoiukonto omaniku nimi

Sünniaasta

Postiaadress

Hoiukonto nr.

Eesti Päevalehe tellimise eest tasustud kr.

Lisa: posti või talituse kviitungi:

siia kleepida või lisada!

Ants Murakin kaheksakümmend Juubelinäitus on Eesti Majas

6. jaanuaril saab 80-neseks eesti kunstimaailmas hästtuntud nimi — Ants Murakin, kes praegu alaliselt elab Norrköpingis. Eesti Kultuuri Keskis korraldab 6. jaanuarist uues Eesti Majas tema monoteemalise näituse. Tema suur osa tema loomingust on valminud Rootsis, siis on rida tema teoseid leidnud tee Rootsi kodudesse, eriti Östergötlandis. Ants Murakini looming on esindatud Eesti Kunstimusmuuseumis, Eesti riigilaulustes, Rootsis Karlskogas j.m. Ka loodusensopraade hulgas on A. Murakini hästi tuntud. Tema kirjutatud "Paani riik" oli ilmunisel paljudele meeldivaks üllatuseks. Eesti Päevaleht vestles Ants Murakini, kes on praegu üks vaimaist praegu veel loovast eesti kunstnikest vabas maailmas, kes ühtlasi võib tähistada 60-aastast tegevust kunstnikuna.

Näituse kohta Stockholmis ütles kunstnik:

— Kuna ma pikema aja jooksul ei ole ennast avalikkusele näidanud, siis tahaksin seda teha nüüd tagasi vaatena oma pikale eluteele ja loomingule.

— Kuidas algas Teie kunstnikutee?

— See algas minu esimese avaliku esitamisega 1911. aastal. Lõpetanud Tartus Rudolf V.Z. Mühleni juhitud joonistamise ja portree- ning maastikmaalmalise alalise kursuse, ühtlasi töötades samal ajal F.V. Bazani teatrimaali-atelejees, viisin mõned oma skvarellid ja temperad Noor-Eesti kunstnäituse Zhürile otsustamiseks. Need leiti kõik olevat kõlblikud näitusele esitamiseks. Seal peale tähistangi ma oma kunstilise teed algust.

— Kuid Teie olete õppinud pikemat aega ka välismaal.

— Õpingud kestsid edasi minu sõjavangis olles Ungaris ja Austrias I maailmasõja ajal, tänu ungarlaste hoiutulele. Töötsin atelejees ja ka eraviisi, ilma et vangilaagri administratsioon vaehe oleks seganud. — Olen näinud Teie loomingus suurt maastikkude ühekaalu. Millised asjaolud on Teid viinud loodusele lähedale?

— Mind hakkas veetlema Eudapesti ümbruse mägine maastik, kus ma suveti iga päev skitseerin. Võorsilt kodumaale saabudes haaras mind peagu järgitult kodumaise maapiina vormide ilu, maastiku laiendav kaugused ja atmosfäär, mida ülikülluses pakub Lõuna — Eesti. Nii sai minust maastikumaalija. Maastikus leiab sugulust looduse ja inimese vahel. Maa ja maapiina kujundus ning salapärasus kõige selle ümber ja üle on ürgselt seotud elava elu ja inimese eksistentsiga. See on jäänud minu taideliseks kreedoks kuni siiani.

— Üheks meeldivamaks küljeks Teie loomingus on värvirikkus. Kas saaksite mõne lausega selgitada meile veidi selle oskuse saladusi?

— Endale lähima maailmliigi, suuremõtmelise õlimaalil kõrval olen siin, Rootsis, hakanud katsutama monoteemipiiga mitmesuguse tehnikas, peamiselt õlivärvi kui ainese vahendusel. Värvilises monoteemias, mis on midagi maali ja graafika vaheliseid, ei ilmu küll see haarav õhuperspektiiv mis õlimaalil, kuid

selles eest on monoteemias rohkem intiimsust ja kodusust. Minu eelolevas näituses ehk peegeldub minu aastate töö siin võorsil, eksperimentidena mitmes jooksul selles kunstilaadis, mis kipub olema rohkem maal kui graafika. Rootsis olen tegetse nud ka portreede maailjana.

— Olen lugenud Teie teost "Paani riik". Kuidas sai Teist loodusteadlane?

— Kui kunstnik armastan loodust, kuid olen ainult looduse vaatleja. Peale "Paani riigi" olen kodumaal avaldanud ajakirjanduses rea populaarteaduslikke artikleid looduse üle.

— Olete töötanud õpetajana ja valitud Norrköpingi Koolisõprade seltsi auliikmeks ja auesimehiks. Kuidas sattusite pedagoogi okkalisete teele?

— Sõjavangist kodumaale saabudes kutsuti mind Viljandi linna tütarlaste gümnaasiumidesse joonistamise õpetajaks, kellenä töötasin 11 aastat. Norrköpingi eesti koolileole olen jõudnud mööda kaasa aidanud. — Eelpool mainisite et olete õppinud teatrimaali. On Teil ka hiljem olnud teatriga lähemaid sidemeid?

— Viljandis õpetaja olles olin Ugala dekoratoriks ja dramaturgiks.

Ants Murakin

— Missugune tegevusharu on olnud Teie kõige meeldivam?

— Loomulikult maalimine. Kuid ka tööst õpetajana on jäänud ilusaid mälestusi.

Intervjueris: AADU KAJASSAAR

Kohalik elu

STOCKHOLM

Koguduse jõulupuu

EELK Stockholm'i koguduse jõulupuu toimus pühapäeval, 2. jaanuaril kl. 14 Jakob'i koguduse majas Maarimorgi 5, 2 tr. Tenor Aarne Vasmama laulab, vestleb ja kujundab jõulupuu kava koos lastega. Esinevad Eesti Algekooli lapsed deklamatsioonidega, viiulil Sanda Umbila, keda kaastab klaveril Harri Kiisk. Jõuluvana. Palutakse kaasa võtta väikest kingituspakki. Kõik südamest teretulemast!

LUND

Eesti keele õppekavad

Eesti keele algkursuse õppekavad (grundkurs A 1 i finsk-ugriska språk) — Irjenning på estniska), mis kinnitati hiljuti Lundi ülikooli keeleteaduse sektorsiooni õppekavade komisjoni poolt, on nüüd paljundatud ja saadaval Soome-Ugri seminaris (Seminariet för finsk-ugriska språk), Gerdagatan 13, 23 62 Lund, tel. 11 59 48. Õppekursus on mõeldud esimese semestri ulatuses ja annab 20 punkti.

VÄSTERÄS

Laste jõulupuu

Västeräsi ja ümbruskonna laste jõulupuu toimus kolmapäeval, 5. jaanuaril KPUM ruumes (kohvikku sissekäik), Kopparbergsvägen 16 algusega kl. 18. Lastele justustab praost Richard Koolmeister, kõigile lastele kingituspakid jõuluvannalt, hiljem koosviibimine kohvitaolus. Kõik kaasmalased südamest teretulemast!

MÕRV

Algus lk. 1

sattunud kontakti narkootikumidega ja peetakse võimalikuks, et just viimased mõrva teostid käitumaksuks, kas siis tündades mitmeid arveid või süüdistades eestlast äraandmises.

Teda olevat juba vanglas ähvardatud.

400 hiidlast

Algus lk. 1

nd. E. Tampõid avaldas lootust, et see teos leiab tee ka kodusaarele ning kindlasti igesse maailma ossa, kus elab hiidlast.

Teisena andis Johannes Vihma ilmunud raamatu toimkonna esimehena Ülevalt, kuidas "Hiiumaa ja hiidlastel" valmis.

Õhtu kandvaime osa oli aga kanda USA-st Torontoosse saabunud kirjanik ja näitleja Asta Villmann, kes ligemale kolmveerand tundi kestnud ettekandes esitas oma kirjanduslikust loomingust mitmeid Hiiumaa-temaatilist kahteid luules ja proosas. Kirjanduslike katkete ja palade esitamise juures jutustas Asta Villmann ka mitmeid mälestusi ja anekdooteid isegi juhtumiseid Hiiumaalt ja hiidlastega, mis omakorda suurendasid puhli-hiluliku hubase meeleolu loomist.

Ligemale kolm tundi kestnud hiidlaste kokkutuleku lõpus esitas Hella Leivat Einar Vrazeri kirja ja tänuinterviitused kõigile kelle kaasabil hiidlaste raamat võis Torontos trükitist ilmuda.

Sõnaliste ettekannete vahelalikes esinemas hakeksa liisu noort kolme hiu rahvatantsuga Reet Vassela juhatusel, mis publiku poolt elavate kiiduvaheldustega vastu võeti nagu sõnaliselk ettekanded.

Lõpusõnas esile toodud mõtet, et nüüdesest peale hakkavad Torontos elunevad hiidlastel igal aastal Hiiumaa Päeva korraldama, leidis üldises heakskiidu.

KOITAJA... NOLINE... TALIN... GÖTEBORG... POSTIRE 628407

†

Armast

Elli Liivak'ut

mälestavad

- LIIISA JAADLA
- FERNANDA KÄRK
- SALME LAMBOT
- KRISTEJAN MEIKOP
- abikaasaga
- JULIE ONNO
- ANN REITKER
- VIDRIK SALUSTE
- THERESE SANDLER
- VIDRIK TROON
- JUHANA TOOTS
- ERNA VEINPERE

†

Armast

Elli Liivak'ut

mälestavad kurbuses

LINDA ja JAAN

†

Armast sõpra

Elli Liivak'ut

mälestavad kurbuses

MARIS ja GUSTY Götöborgis

†

Meie armas emäke ja vana-emäke

Linda Einsild

n-na Hermann uinus vsktselt igavesele unele I Jõulupühäl 1971.

Sügavas leinas

LEO ja MILLI LAPSELAPSED LAPSELAPSELAPSED

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 5. jaanuaril 1972 kell 12.30 St. Luka kabelis Västra kalmistul Götöborgis.

Louise Braun

* 28.06.1885 † 8.12.1971

Stockholmis 27. dets. 1971

SÕBRAD

Matusetalitus on toimunud.

KIRIKLIKKE teatrid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis vana-aasta õhtuteen. armulauaga 31/12 kl. 15. kog. õp., oreil H. Kiisk, laululehed. 1/1 kl. 15 jumalat., kog. õp., oreil H. Kiisk, laulur. 2/1 kl. 14 kog. jõulupuu Jakob'i koguduse majas, Maarimorgi 5, 2 tr. 6/1 kl. 15 peajumalat., armulauaga, kog. õp., oreil H. Kiisk, misjonikerjandus, laululehed. 9/1 jääb jumalat. ära.

ALINGSÅS: Maakirikus Kolmekuninga päeval 6/1 kl. 79 aastavahetuse jumalat. armulauaga, õp. Kool, oreil KH Thorsell, laululehed.

BORÅS: Carolis vana-aasta jumalat. 31/12 kl. 14, armulaud, õp. O. Kodres, laululehed.

ESKILSTUNA: Forsi kirikus jumalat, armulauaga 31/12 kl. 14, praost Koolmeister, oreil K. Järvelapp, laululehed.

GÄVLE: Toomase kirikus esimesel uue-aasta päeval kl. 15 kog. 25-a jumalat., õp. Takkel, armulaud.

GÖTEBORG: EELK Gbg ja Lääne-Rootsi kog. aastavahetuse jumalat. Kolmekuninga päeval 6/1 kl. 14, õp. Kool, oreil KH Thorsell, laululehed, armulaud.

GÖTEBORG: St. Paulis Ev. lutusu Gbg kog. vana-aasta jumalat. 31/12 kl. 14, õp. Wilund, jutl. Felix Keello, solist, armulaud, laululehed, oreil L. Lindblom.

KOPENHAAGEN: Aastavahetuse jumalat. 9/1 kl. 13 Hans Tauseni kirikus, õp. E. Kägi, oreil G. Suurkuusk.

LANDSKRONA: Aastavahetuse jumalat. 8/1 kl. 16 St. Johannese kirikus, õp. E. Kägi, oreil G. Suurkuusk.

NORRKÖPING: Matteuses vana-aasta jumalat. 31/12 kl. 14, õp. Karl Kool, oreil H. Pirimets, laululehed.

UPPSALA: Mikaeli kirikus vana-aasta jumalat. 31/12 kl. 18, praost Auver, oreil E. Maripuu, armulaud, laululehed.

KROOTSI EV. LUT. KIRIK STOCKHOLM: Hägersteni Uppenbareise kirikus vana-aasta jumalat. 31/12 kl. 15, õp. A. Ködar, oreil P. Andra, armulaud.

ESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Pea-kirik. 1/1 kl. 11 Issanda ümberõikamise püha, Vassilias Suure liturgia,

uusaasta palveteen. 5/1 kl. 18 Issanda ristimise püha õhtuteen, veepühitsemine. 6/1 kl. 11 Issanda ristimise püha liturgia ja veepühitsemine.

GÖTEBORG: Guidhedeni Ortodoksikirikus 1/1 kl. 11 Vassilias Suure liturgia. 6/1 kl. 11 Suur Veepühitsemine. Pärast teen. koosviibimine kog. naisringi korraldatud kohvitaolus. Teinib praost Raag.

NORRKÖPING: Trozelli kabelis Issanda ristimisipüha liturgia veepühitsemisega 6/1 kl. 11.30, ülemp. M. Juhkam.

SOOME ORTODOKSKIRIK

VIRSE: M. Karmuse majas õhtuteen. 8/1 kl. 17 ja 9/1 Bruks kirikus liturgia kl. 9, ülemp. Juhkam.

VABAKIRIUD

STOCKHOLM: Ansgarii, Kungsholms 23, jumalat. 2/1 kl. 16, kohalikud vennad.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11, vana-aasta õhtul 31/12 kl. 18 küll. A. Kanarbik Kanadast, tunnistused ja R. Mesi, koor ja noored. 1/1 kl. 11 H. Laur ja Allan Laur, lauluettekanded, Kristuse surma mälest. 2/1 kl. 11 küllaline Mart Leesment abikaasaga Torontoist, H. Saraja ja koor. 6/1 kl. 11 Mart Leesment abik., E. Lindström, lauluettekanded. Palve-õndal: 4/1, 5/1 ja 7/1 kl. 19, 8/1 kl. 18. 9/1 kl. 11 misjonär Niis: Kastberg, koorilaul.

STOCKHOLM: Normaalmi Baptisti Kirik, Norrtullsg. 37, 1/1 kl. 15 jumalat. A. V. Kanarbik. Pärast jumalat. Kristuse surma mälest. O. Loogna.

ESKILSTUNA: Elmis jumalat. 2/1 kl. 15 O. Loogna, A. Kanarbik.

GÖTEBORG: Bia Bandelji saalis, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 1/1 ja 2/1 kl. 11, V. Kujba. 6/1 kl. 11 A. Vain.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Parki 1, 1/1 kl. 15 jumalat. O. Kallaste, Kristuse surma mälest. 2/1 kl. 15 jumalat. O. Kallaste.

HALMSTAD: Bapt. - Kirik. Karl XI Väg 49 jumalat. 8/1 kl. 18. A. Vain.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 1/1 kl. 13 Mart Leesment abik. Torontoist. 4/1 kl. 13 Adelman jt. Eräde. 54: 31/12 kl. 16 M. Leesment, 6/1 kl. 13 A. Kanarbik Torontoist.

